

Kirjoittaja ja keskelle katua rakennettu "turvamuuri" Ramallahin eteläpuolella.

Tätä kirjoitettaessa tiedotusvälineet ovat täynnä uutisia juutalaisten siirtokuntalaisten vastahakoisesta poistumisesta palestiinalaisalueilta Gazasta. Tilanne on räjähdysherkkä sanan varsinaisessa merkityksessä. Jää nähtäväksi, onko tämä todellinen askel kohti rauhaa. Artikkelin kirjoittaja seuraa tilannetta tulevan kahden vuoden aikana paikan päällä ja raportoi siitä Maankäytön lukijoille maanmittarin näkökulmasta. Ensimmäinen osa tästä "matkapäiväkirjasta" keskittyy alueen historiaan. Historia selittääkin monia nyky-Palestiinan tapahtumia.

Tuomo Heinonen

Luvattu maa / osa 1

Palestiinan alue on käytännössä koko tunnetun historiansa ajan ollut sitä ympäröineiden valtakuntien ja dynastioiden miehittämänä. Se on ollut osa Persian (539–333 eKr), Kreikan (333–63 eKr), Rooman (63 eKr – 330 jKr), Bysantin (330–640), muslimien (640–1516) ja ottomaanien (1516–1917) valtakuntia. Ottomaanien hallinnon loppuajoina (1878) alueen 440 000 asukkaasta 88 % oli arabimuslimeja, 9 % arabikristittyjä ja 3 % juutalaisia.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Palestiinan alue siirtyi ottomaaneilta Britannian etupiiriksi. Kiitokseksi juutalaisprikaatin avusta Palestiinan valtauksessa Britannia antoi vuonna 1917 niin sanotun Balfourin julistuksen, jossa luvattiin, että Britannia pyrki tukemaan "kansallisen kodin" perustamista juutalaisille Palestiinaan. Tämän seurauksena juutalaisten muuttoliike alueelle kiihtyi entisestään. Vuonna 1940 noin kolmannes Palestiinan 1,5 miljoonasta asukkaasta oli juutalaisia.

Toisen maailmansodan juutalaisvainojen jälkeen suunnitelmat juutalaisvaltion perustamisesta alkoivat saada kansainvälistä kannatusta. Vuonna 1947 Britannia luopui mandaatistaan ja YK laati suunnitelman, jonka mukaan Palestiina jaettaisiin kahdeksi itsenäiseksi valtioksi siten, että juutalaiset saisivat 55 prosenttia ja arabit 45 prosenttia alueen pinta-alasta. Suunnitelma ei toteutunut, mutta brittijoukkojen poistuessa juutalaisten kansanneuvosto julisti Israelin valtion perustetuksi. Tätä seurasi sota aluetta ympäröivien arabivaltioiden kanssa. Sodan jälkeen Israelille jäi merkittävästi suurempi alue alkuperäiseen YK:n suunnitelmaan verrattuna. Sodan jälkeen vuonna 1948 monet valtiot, muun muassa Yhdysvallat ja Neuvostoliitto, tunnustivat Israelin valtion. Arabimaat eivät uutta valtiota tunnustaneet.

Vuoden 1948 sota aiheutti mittavan pakolaisongelman, joka on nähtävissä vielä tänäkin päivänä. Yli puolet alueen alkuperäisestä noin miljoonan suuruudesta

palestiinalaisväestöstä pakeni tai karkotettiin kotiseuduiltaan. Mm. Egyptille sodassa jääneestä Gazan alueesta alkoi tuolloin muodostua valtava pakolaisleiri.

Vuoden 1948 jälkeen alueella vallinnut kireä tilanne johti mm. ns. Suezin kriisiin vuonna 1956 ja vuonna 1967 ns. Kuuden päivän sotaan, jossa Israel valtasi salamasodalla Jordanialta Itä-Jerusalem ja Länsirannan, Egyptiltä Gazan kaistan ja Siinain sekä Syyrialta Golanin kukkulat. Tämä vuoden 1967 sota oli käännteentekevä alueen palestiinalaisväestön kannalta. Pakolaisten määrä lisääntyi edelleen puolella miljoonalla. Itä-Jerusalem siirtyminen Israelin hallintaan aiheutti tänäkin päivänä käsin kosketeltavaa katkeruutta palestiinalaisten keskuudessa. Vuoden 1967 jälkeen Israelin kävi sodat Egyptia ja Syyriaa (1973) sekä vuonna 1982 Libanonia vastaan.

Vuonna 1964 Arabiliiton kokouksessa Kairossa perustettiin yleisarabialainen liike PLO (Palestinian Liberation Organisation). Vuonna 1973 Arabiliitto tunnusti PLO:n palestiinalaisten ainoaksi lailliseksi edustajaksi. Israel on vastustanut voimakkaasti PLO:ta, sillä alkuajoinaan järjestö osallistui terroritekoihin Israelia vastaan. PLO:n asema palestiinalaisten edustajana tunnustettiin kuitenkin vuosittuhannen lopulla jo siinä määrin Israelinkin puolella, että erilaiset rauhanneuvottelut mahdollistuivat. Mm. Oslossa vuonna 1993 tehtiin periaatesopimus, jonka mukaan Israel tunnustaa PLO:n ja PLO tunnustaa Israelin ja luopuu terroriteoista. Sopimus loi pohjan palestiinalaisalueiden tulevalle itsehallinnolle (mm. Gaza ja osa Länsirannan alueista).

Tilanne alueella ei kuitenkaan itsehallintosopimuksen seurauksena rauhoittunut. Huolimatta itsehallintosopimuksesta konkreettista parannusta palestiinalaisten asemassa ei tapahtunut. Terroristi-iskut jatkuivat. Palestiinalaisten viimeinen varsinainen kansannousu (intifada) koettiin vuonna 2000. Tätä seurasivat vastaavasti Israelin koventuneet otteet. Vuonna 2002 Israel hyökkäsi Jeninin pakolaisleiriin. Hyökkäyksen jälkeen avustustyöntekijöiltä ja mm. **Martti Ahtisaaren** johtamalta YK:n asettamalta tutkimusryhmältä kiellettiin pääsy alueelle.

Vuonna 2003 Yhdysvallat, Venäjä, EU ja YK julkistivat ns. tiekartta-rauhansuunnitelman. Pysyvä rauha saa-

vutettaisiin askel kerrallaan. Päämääränä olisi Israelin vetäytyminen miehitetiltä alueilta (Gaza ja Länsiranta) ja itsenäisen Palestiinan valtion luominen. Rauhanprosessi edellyttäisi palestiinalaishallinnolta konkreettisia toimia terrorismin lopettamiseksi ja Israelilta toimenpiteitä, jotka helpottaisivat Palestiinan valtion luomista. Suunnitelman mukaisesti Israel aloitti joukkojensa vetämisen pois Gazasta ja palestiinalaisjärjestö Fatah julisti tulitauon. Palestiinalainen Hamas- ja islamilainen Jihad-järjestö ilmoittivat kuitenkin jatkavansa terroristi-iskuja. Suunnitelma ei siis ole toteutunut ja tilanne terrori-iskuineen ja Israelin vastaiskuineen on tänäkin päivänä sama kuin tiekarttasuunnitelman julkistamisen aikoihin.

Israel päätti vuonna 2003 aloittaa 680 kilometrin mittaisen aitamuurin rakentamisen. Muurin tarkoituksena on erottaa Länsirannan palestiinalaisalueet Israelista ja estää palestiinalaisterroristien itsemurhaiskut. Israelin puolella rakennelmaa kutsutaan turva-aidaksi, palestiinalais-

alueilla apartheid-muuriksi. Tänäkin päivänä etenevä muurin rakentaminen kuvaa silmiinpistävästi alueen "sairasta" tilannetta.

Onko nyt käynnistynyt Israelin yksipuolinen vetäytyminen palestiinalaisten alueelle Gazaan muutama vuosikymmenen sitten perustamistaan siirtokunnista alku rauhankehitykselle? Se on ainakin taitava poliittinen liike Israelin puolelta suunnatessaan maailman huomion seuraavaksi palestiinalaisviranomaisten kykyyn lopettaa ääriyhmiä terroristiteot. Palestiinalaisviranomaisten valvontaresurssit ovat kuitenkin varsin vähäiset. Gazan eristäminen ulkomaailmasta ja Länsirannasta, turvamuurin rakentamisen jatkaminen ja palestiinalaisten jokapäiväistä elämää rajoittava valvontatoiminta Länsirannan alueella eivät kuitenkaan anna kovin paljon toivoa palestiinalaisille ja riski ääriyhmiä iskuihin on edelleen olemassa.

Kiista "luvatusta" maasta siis jatkuu. Vuosisatojen ja -tuhansien aikana juutalaiset ja arabit ovat vuoroin hallinneet Palestiinan aluetta. Jos historiaa tarkastelee vain lyhyen ajanjakson puitteissa, esimerkiksi toisen maailmansodan jälkeistä aikaa, tilanteesta on kiusaus tehdä selkeitä johtopäätöksiä jomankumman ryhmän puolesta tai sitä vastaan. Mitä kauemmaksi taaksepäin ajassa kuitenkin mennään, sitä enemmän historian ja uskontojen merkitys nykytilanteen selittäjänä kasvaa ja tilanteen monimutkaisuus korostuu.

Matkapäiväkirjan seuraavissa osissa keskitytään Palestiinan alueen nykyiseen maankäyttöön ja siihen liittyviin ongelmiin. Kenellehän maa onkaan loppujen lopuksi luvattu?

Itä-Jerusalem/Ramallah
tuomo.heinonen@gmail.com

Kirjoittaja on tekniikan lisensiaatti ja työskentelee Maailmanpankin ja Suomen Ulkoministeriön rahoittamassa Land Administration -projektissa Palestiinalaisalueilla.

Lähteet

"Palestine – a Guide". Interlink Publishing / Northampton Massachusetts 2005.
 "The Palestine Question in Maps 1878–2002". Passia / Jerusalem 2002.
<http://www2.helsinginsanomati.fi>

Kuva: <http://www.southtravels.com/middleeast/palestine/map.html>

Kartta Palestiinan ja Israelin alueista.